

Governança, negociació i conflicte a les societats de la Corona d'Aragó (segles XII-XVIII)

Carlos Crespo
Universitat de Lleida

Anna González
Càtedra UB d'Estudis del Renaixement de Molins de Rei

Víctor J. Jurado
Universitat de Barcelona

Lledó Ruiz
Universitat Jaume I

Lluís Sales
Universitat de Girona

Ona Vila
Càtedra UB d'Estudis del Renaixement de Molins de Rei

El passat 26 i 27 de juny de 2024 es va celebrar a Molins de Rei el seminari internacional “Governança, negociació i conflicte a les societats de la Corona d'Aragó (segles XII-XVIII)”. Estava organitzat entre la Càtedra d'Estudis del Renaixement de Molins de Rei i l'Associació d'Historiadors de la Corona d'Aragó. Dues institucions reconegudes, una que vincula la UB amb Molins de Rei —seu del Museu del Renaixement, espai físic de la trobada— per la via de l'impuls de l'estudi del Renaixement i, l'altra, l'associació que aplega a 150 professors, investigadors o acadèmics en general, la recerca dels quals gira al voltant de la Corona d'Aragó. I és precisament aquest l'element clau per entendre el recull que aquí presentem i que surt de les aportacions d'una dotzena de noves veus de la historiografia medieval i moderna: la Corona d'Aragó com a marc d'estudi.

Ningú no pot posar en dubte la vigència dels estudis sobre la Corona d'Aragó —de fet, l'octubre passat es va celebrar el 21è Congrés d'Història de la Corona d'Aragó a Càller, Sàsser i l'Alguer, amb una trajectòria de trobades encetades al 1908—, que per definició engloben una mirada àmplia tant a nivell cronològic com territorial o temàtic. Podem parlar d'altres congressos o exposicions (AA.VV. ; Belenguer 2018), però les publicacions generals —la majoria d'elles col·lectives— parlen per si mateixes. Des dels clàssics de Joan Reglà (1979) o els llibres col·lectius coordinats per Ernest Belenguer (2007) —un d'ell juntament amb Felipe V. Garín (2006)— o Flocel Sabaté (2017), la Corona d'Aragó ha estat un eix central per entendre la formació dels territoris de parla catalana peninsulars i mediterrània enllà. En aquest sentit, l'estudi d'una Corona entesa com a tal des de la unió de Peronella i Ramon Berenguer IV —i sobretot a partir del seu fill, Alfons II— fins al 1715 amb la rendició de Mallorca a Felip V pren una enorme importància des d'una vessant oberta en tota mena d'apropaments. Uns territoris amb major prestigi i projecció mediterrània en temps medievals i un camí més difícil en època moderna, però part d'una mateixa Corona i idea al cap i a la fi.

Fruit d'aquest apropament, surt aquest volum. Per donar peu a la major varietat possible de contribucions, i responent a la lògica exposada d'entendre la Corona d'Aragó

com una entitat política amb poc menys de 600 anys de recorregut, la divisió que s'assumeix en aquest monogràfic és temàtica, no cronològica ni geogràfica.

El primer dels blocs en que dividim el monogràfic és Guerra i pau: conflictivitat, diplomàcia i pau i treva. En aquest primer bloc s'engloben les aportacions que giren al voltant de la guerra i la pau al llarg de la història de la Corona d'Aragó, així com de la política en general. Trobem les aportacions de Joan Rodríguez sobre violència, lluita de bàndols i infrajustícia segons els fons de la batllia de Cardona entre els segles XVI i XVII. Tot seguit, trobarem l'aportació d'Anna González sobre algunes de les problemàtiques i desavinences entre el Consell de Cent de Barcelona i els diferents monarques en l'aplicació de la insaculació en l'elecció de càrrecs i oficis de la ciutat durant el segle XVI. A continuació, Gerard Lligoña parla de l'anticatellanisme del Braç Eclesiàstic en temps de la guerra dels Segadors, un dels moments més conflictius de Catalunya —i la Corona d'Aragó en general—. Finalment, tanca aquest apartat David Ferré i el seu text sobre la conflictivitat que, en les Corts catalanes de 1701-1702 i 1705-1706, les darreres de Felip V i Carles III, es va generar al voltant del proveïment dels exèrcits.

El segon dels blocs d'aquest monogràfic ha quedat titulat com Negocis, família, treball, i s'hi troben contribucions sobre l'alimentació, les mentalitats o l'estructura gremial. Està conformat per les aportacions de Joan Busoms, que fa un apropament microhistòric al procés contra el pagès Guillem de Comes al 1369. Seguit d'això, trobem el text de Rosa Llongueras sobre la capacitat de producció alimentària de les comandes templeres i hospitaleres. Finalment, acabem aquest petit bloc amb l'article de Jan Figueras sobre el govern dels gremis en època moderna, amb una aproximació des de Terrassa.

Finalment, tanquem aquest número de *eHumanista/IVITRA* amb el bloc més extens, anomenat Identitats: institucions, representacions i memòries, on la disparitat dels temes dona bona pista de la complexitat esmentada. Obre l'apartat Custodio Ballester amb un text sobre Sant Vicenç Ferrer i el seu paper al Cisma d'Occident. Continua Andreu Ortí, qui mitjançant el *Tirant lo Blanc* com a eina d'anàlisi política de la realitat de la Baixa Edat Mitjana, tot comparant-la amb els fonaments que s'atribueixen als prínceps. Tot seguit, David Irazábal des de la Història del Dret s'endinsa en la Cort General de Montsó de 1510 i els mecanismes per fer observar el dret als jutges de la Reial Audiència de Catalunya. Finalment, Hèctor López s'aproxima a la religiositat mataronina a través de la confraria de la Mare de Déu del Carme.

Donem per presentats els textos que conformen aquest monogràfic. Unes aportacions diverses des del punt de vista cronològic, temàtic i territorial, que tenen en comú l'estudi d'una entitat política amb continuïtat medieval i moderna i l'ús de la llengua catalana. Fet que entronca amb les paraules del bisbe Joan Margarit a les Corts de 1454 que Flocel Sabaté destacava en la seva introducció al volum *The Crown of Aragon*: “aquesta és aquella ja benaventurada, gloriosa e fidelíssima nació de Catalunya, qui per lo passat era temuda per les terres e les mars; aquella qui ab sa feel e valent espasa ha dilatat l'imperi e senyoria de la casa d'Aragó” (Sabaté, 1).

Obres citades

- AA. VV. *La Corona de Aragón en el Mediterráneo. Un legado común para Italia y España*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1988.
- Belenguer, Ernest (ed.). *Història de la Corona d'Aragó*. Barcelona: Edicions 62, 2007. 2 vols.
- (ed.). *Ferran II i la Corona d'Aragó*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Secció Històrico Arqueològica, 2018.
- Belenguer, Ernest; Garín, Felipe V. (eds.). *La Corona de Aragón, siglos XII-XVIII*. Valencia: Generalitat Valenciana, 2006.
- Reglà, Joan. *Introducció a la historia de la Corona d'Aragó: dels orígens a la Nova Planta*. Palma de Mallorca: Moll, 1979.
- Sabaté, Flocel. *The Crown of Aragon, A Singular Mediterranean Empire*. Leiden: Brill, 2017.